

FIȘA DISCIPLINEI

Teologia biblică a Vechiului Testament: literatura de înțelepciune¹

Anul universitar 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai
1.2. Facultatea	Teologie Reformată și Muzică
1.3. Departamentul	Teologie Reformată și Muzică
1.4. Domeniul de studii	Teologie
1.5. Ciclu de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	TEOLOGIE REFORMATĂ DIDACTICĂ
1.7. Forma de învățământ	Cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		Literatura de înțelepciune				Codul disciplinei		TLM 1601			
2.2. Titularul activităților de curs			Dr. Marton Ioan Nicolae, lector univ.								
2.3. Titularul activităților de seminar			Dr. Marton Ioan Nicolae, lector univ.								
2.4. Anul de studiu		III	2.5. Semestrul		II	2.6. Tipul de evaluare		E	2.7. Regimul disciplinei		DF

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	4	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	2
3.4. Total ore din planul de învățământ	48	din care: 3.5. curs	24	3.6 seminar/laborator	24
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					30
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					30
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					6
Tutoriat (consiliere profesională)					4
Examinări					2
Alte activități []					
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				72	
3.8. Total ore pe semestru				120	
3.9. Numărul de credite				5	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	
4.2. de competențe	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Participare activă a studenților, Biblie tipărită sau digitală, luarea de notițe

6.1. Competențele specifice acumulate¹

¹ Se poate opta pentru competențe sau pentru rezultatele învățării, respectiv pentru ambele. În cazul în care se alege o singură variantă, se va șterge tabelul aferent celeilalte opțiuni, iar opțiunea păstrată va fi numerotată cu 6.

Competențe profesionale/esențiale	• Interpreteaza texte religioase • Predă texte religioase • Aplică cunostinte despre comportamentul uman • Promovează incluziunea
Competențe transversale	• Dă dovadă de auto-reflecție • Dă dovadă de curiozitate Practica ascultarea activa

6.2. Rezultatele învățării

Cunoștințe	Studentul descrie conținutul și istoria textelor biblice, precum și mesajul lor literal și simbolic.
Aptitudini	Studentul descrie conținutul și istoria textelor biblice, precum și mesajul lor literal și simbolic.
Responsabilități și autonomie	Studentul distinge diferitele niveluri de semnificație ale textului biblic (literal, metaforic, simbolic, mistic etc.) și interpretează conținutul acestora în vederea propriei dezvoltări spirituale, precum și pentru a-i ajuta pe alții în creșterea lor duhovnicească; de asemenea, aplică în mod adecvat evenimentele și textele biblice în contexte educaționale și/sau liturgice. Studentul realizează proiectarea curriculară cu respectarea adevărurilor de credință, pe baza textelor sacre și a propriilor mărturisiri confesionale, ținând cont de principiile și criteriile psihopedagogice, în contextul mediului educațional contemporan.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Scopul disciplinei este ca studenții să cunoască principalele genuri ale literaturii sapiențiale din Vechiul Testament, mesajul ei teologic și posibilitățile de interpretare, precum și să fie capabili să realizeze analize autonome pe baza acestora și să aplice cunoștințele dobândite în practica educațională și pastorală. Cursul contribuie la dezvoltarea gândirii critice, a competențelor de hermeneutică biblică și a capacității de aplicare pedagogică.
--	--

7.2 Obiectivele specifice	Prezentarea principalelor cărți ale literaturii sapiențiale din Vechiul Testament (<i>Proverbe, Iov, Ecclesiastul, Isus, fiul lui Sirah, Cartea Înțelepciunii</i>), din perspectivă genologică, conținutistică și teologică. Înțelegerea și interpretarea învățăturilor religioase, antropologice și etice ale textelor sapiențiale. Analiza teologică a textelor biblice care abordează problematica dreptății divine, a suferinței și a sensului existenței umane. Dezvoltarea competențelor exegetice, hermeneutice și teologice ale studenților prin studiul literaturii sapiențiale. Identificarea și valorificarea aplicabilității contemporane a textelor sapiențiale în contexte teologice și pedagogice, precum și prelucrarea lor practică în activitatea didactică sau de consiliere pastorală.
----------------------------------	---

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
Literatura sapiențială în textele istorice I	Curs	Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája</i> I, Bp., 2000 Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája</i> II., Osiris, Budapest, 2000 Rózsa Huba: <i>Az Ószövetség keletkezése</i>, Bp., 1986.
Literatura sapiențială în textele istorice II	Curs	Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája</i> I, Bp., 2000 Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája</i> II., Osiris, Budapest, 2000 Rózsa Huba: <i>Az Ószövetség keletkezése</i>, Bp., 1986.
Cartea Psalmilor 1-43	Curs	Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája</i> I, Bp., 2000 Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája</i> II., Osiris, Budapest, 2000 Rózsa Huba: <i>Az Ószövetség keletkezése</i>, Bp., 1986.

Cartea Psalmilor 44-80	Curs	Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája I</i>, Bp., 2000 Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája II.</i>, Osiris, Budapest, 2000 Rózsa Huba: <i>Az Ószövetség keletkezése</i>, Bp., 1986.
Cartea Psalmilor 81-150	Curs	Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája I</i>, Bp., 2000 Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája II.</i>, Osiris, Budapest, 2000 Rózsa Huba: <i>Az Ószövetség keletkezése</i>, Bp., 1986.
Eclesiastul I	Curs	Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája I</i>, Bp., 2000 Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája II.</i>, Osiris, Budapest, 2000 Rózsa Huba: <i>Az Ószövetség keletkezése</i>, Bp., 1986.
Eclesiastul II	Curs	Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája I</i>, Bp., 2000 Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája II.</i>, Osiris, Budapest, 2000 Rózsa Huba: <i>Az Ószövetség keletkezése</i>, Bp., 1986.
Proverbele I	Curs	Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája I</i>, Bp., 2000

		Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája</i> II., Osiris, Budapest, 2000 Rózsa Huba: <i>Az Ószövetség keletkezése</i>, Bp., 1986.
Proverbele II	Curs	Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája</i> I, Bp., 2000 Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája</i> II., Osiris, Budapest, 2000 Rózsa Huba: <i>Az Ószövetség keletkezése</i>, Bp., 1986.
Megillot/ Sulurile (Cântarea Cântărilor, Rut, Plângerile, Eclesiastul, Estera)	Curs	Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája</i> I, Bp., 2000 Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája</i> II., Osiris, Budapest, 2000 Rózsa Huba: <i>Az Ószövetség keletkezése</i>, Bp., 1986.
Cântarea Cântărilor	Curs	Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája</i> I, Bp., 2000 Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája</i> II., Osiris, Budapest, 2000 Rózsa Huba: <i>Az Ószövetség keletkezése</i>, Bp., 1986.
Rut,	Curs	Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája</i> I, Bp., 2000 Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája</i> II., Osiris, Budapest, 2000 Rózsa Huba: <i>Az</i>

		<i>Ószövetség keletkezése, Bp., 1986.</i> Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája I</i>, Bp., 2000 Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája II</i>, Osiris, Budapest, 2000 Rózsa Huba: <i>Az Ószövetség keletkezése, Bp., 1986.</i>
Plângerile	Curs	Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája I</i>, Bp., 2000 Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája II</i>, Osiris, Budapest, 2000 Rózsa Huba: <i>Az Ószövetség keletkezése, Bp., 1986.</i>
Eclesiastul	Curs	Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája I</i>, Bp., 2000 Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája II</i>, Osiris, Budapest, 2000 Rózsa Huba: <i>Az Ószövetség keletkezése, Bp., 1986.</i>
Estera	Curs	Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája I</i>, Bp., 2000 Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája II</i>, Osiris, Budapest, 2000 Rózsa Huba: <i>Az Ószövetség keletkezése, Bp., 1986.</i>

Introducere în lumea criticii biblice (III)	Curs	Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája I</i> , Bp., 2000 Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája II.</i> , Osiris, Budapest, 2000 Rózsa Huba: <i>Az Ószövetség keletkezése</i> , Bp., 1986.
Gerhard von Rad	Curs	Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája I</i> , Bp., 2000 Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája II.</i> , Osiris, Budapest, 2000 Rózsa Huba: <i>Az Ószövetség keletkezése</i> , Bp., 1986.
Rózsa Huba	Curs	Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája I</i> , Bp., 2000 Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája II.</i> , Osiris, Budapest, 2000 Rózsa Huba: <i>Az Ószövetség keletkezése</i> , Bp., 1986.
Könyvészet: Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája I</i> , Bp., 2000 Rad, Gerhard von: <i>Az Ószövetség teológiája II.</i> , Osiris, Budapest, 2000 Rendtorff, Rolf: <i>Das Alte Testament, Eine Einführung</i> , Neukirchener Verlad, 1995 Rózsa Huba: <i>A Genesis könyve I.</i> , Bp. 2002 Rózsa Huba: <i>Az Ószövetség keletkezése</i> , Bp., 1986. Schmatovich János: <i>Bevezetés az Ószövetségbe</i> , Agapé, Szeged, 2001. Schulz, Samuel J.: <i>Üzen az Ószövetség</i> , Bp., 1998. Soggin, J. Alberto: <i>Bevezetés az Ószövetségbe</i> , Kálvin Kiadó, Budapest, 1999 Webb, Barry: <i>Ézsaiás könyve</i> , Bp. 2001 Westermann, Cl.: <i>A Biblia titkai, bevezetés a Bibliába</i> , Márton János: <i>A Megváltó csodáinak ószövetségi háttere</i> , Exit, 2018 Bartha Tibor: <i>Az Ószövetség népe</i> , Szeged, 1998 Bright, John: <i>Izrael története</i> , Bp., 1977. Czanik Péter: <i>Ámosz és Abdiás könyvének magyarázata</i> , Bp. 1999 Czanik Péter: <i>Hóseás könyvének magyarázata</i> , Bp. 1996 Douma, J: <i>A Tizparancsolat</i> , Bp., 1994.		

Finkelstein, Israel és Neil Asher Silberman: *Biblia és régészet*, Gold Book, 2001.
 Henri Blocher: *Kezdetben*, Bp., 1998
 Jagersma, H: *Izrael története az ószövetségi korban*, Bp., 1991.
 Molnár János: *Ószövetségi kortörténet*, Kolozsvár, 1993
Von Rad, Gerhard: *Az Ószövetség teológiája I–II*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1996–1997
Szigeti Jenő: *A bölcsesség könyvei*. Budapest: Advent Kiadó, 1990.
Kovács Géza: *Bölcsesség és istenfélelem az Ószövetségben*. Debrecen: DRHE Kiadó, 2004.
Balla Péter – Miskolczy István (szerk.): *Ó- és Újszövetségi bevezetés*. Budapest: KIA, 2005.
Mészáros Kálmán: *Bevezetés az Ószövetség könyveibe*. Budapest: Baptista Teológiai Akadémia, 2010.
Crenshaw, James L.: *Old Testament Wisdom: An Introduction*. Louisville: Westminster John Knox Press, 2010.
Márton János: A SALAMON TRÓNJA, A TARGUM SHENI ESZTER TÜKRÉBEN
THE THRONE OF SOLOMON AS REFLECTED IN TARGUM SHENI, *Studia Universitatis Babes-Bolyai*, 2/2024

Murphy, Roland E.: *The Tree of Life: An Exploration of Biblical Wisdom Literature*. Grand Rapids: Eerdmans, 2002.
Whybray, R. N.: *The Intellectual Tradition in the Old Testament*. Berlin: de Gruyter, 1974.
Perdue, Leo G.: *Wisdom Literature: A Theological History*. Louisville: Westminster John Knox Press, 2007.
Fox, Michael V.: *Proverbs 1–9 / 10–31*. Anchor Yale Bible Commentary. New Haven: Yale University Press, 2000, 2009.
Dell, Katharine J.: *The Book of Proverbs in Social and Theological Context*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
Literatura biblică extracanonica	Dezbatare-discuție	James Kugel:<i>The Idea of Biblical Poetry: Parallelism and Its History</i>. Yale University Press, 1981. <i>How to Read the Bible: A Guide to Scripture, Then and Now</i>. Free Press, 2007. Benjamin D. Sommer <i>:Revelation and Authority: Sinai in Jewish Scripture and Tradition</i>. Yale University Press, 2015. Moshe Greenberg:<i>Biblical Prose Prayer as a Window to Israel's Religious Mind</i>. University of California Press, 1983. <i>(Az imák és bölcsességirodalom kapcsolatának bemutatása.)</i> Robert Alter:<i>The Wisdom Books: Job, Proverbs, and Ecclesiastes: A Translation with Commentary</i>. W. W. Norton & Co., 2010. Márton János:<i>Jelenjenek meg az Úr előtt (BT Chag 2a-5a9)-</i>

		(Cum terbuie sa ne prezentam in fata Domnului), In-Református szemle. Kolozsvár: Erdélyi Református Egyházkerület, Nagyvárad: Királyhágómelléki Református Egyházkerület, Kolozsvár: Romániai Evangélikus Egyház, 2020. 113/5 köt. 429-451. Református Szemle (proteo.hu)
Introducere in literatura talmudica (II)	Teorii comparative	James Kugel:<i>The Idea of Biblical Poetry: Parallelism and Its History.</i> Yale University Press, 1981. <i>How to Read the Bible: A Guide to Scripture, Then and Now.</i> Free Press, 2007. Benjamin D. Sommer <i>:Revelation and Authority: Sinai in Jewish Scripture and Tradition.</i> Yale University Press, 2015. Moshe Greenberg:<i>Biblical Prose Prayer as a Window to Israel's Religious Mind.</i> University of California Press, 1983. <i>(Az imák és bölcsességirodalom kapcsolatának bemutatása.)</i> Robert Alter:<i>The Wisdom Books: Job, Proverbs, and Ecclesiastes: A Translation with Commentary.</i> W. W. Norton & Co., 2010. Márton János:<i>Jelenjenek meg az Úr előtt (BT Chag 2a-5a9)-</i> (Cum terbuie sa ne prezentam in fata Domnului), In-Református szemle. Kolozsvár: Erdélyi Református Egyházkerület, Nagyvárad: Királyhágómelléki Református Egyházkerület, Kolozsvár: Romániai Evangélikus Egyház, 2020. 113/5 köt. 429-451. Református Szemle (proteo.hu)
Bibliografie		
Maimonidész, Sefer Zemanim (https://www.chabad.org/library/article_cdo/aid/951997/jewish/Taanivot) Zietlin, Solomon: Megillat Taanit as a Source for Jewish Chronology and History in the Hellenistic and Roman Periods, The Jewish Quarterly Review New Series, Vol.9, No. 1/2 , 71-102 , University of Pennsylvania Press, 1918 Krupp, Michael: <i>Die Mischna, Taanit (Fasten)</i>, Jerusalem, Lee Sefarim Ein Karim 2003. Krupp, Michael: <i>Einleitung in die Mischna</i>, Jerusalem, Lee Sefarim Ein Karim 2002. Correns, Dieter: <i>Die Mischna</i>, Wiesbaden, Marix Verlag 2005.		

Rosenberg, Avrohom Yoseif: *The Mishnah*, New York, Mesora Publications 2004.
Michael V. Fox: *Character and Ideology in the Book of Proverbs*. Eerdmans, 1986.
Qohelet and His Contradictions. Sheffield Academic Press, 1989.
A Time to Tear Down and a Time to Build Up: A Rereading of Ecclesiastes. Eerdmans, 1999.
James Kugel: *The Idea of Biblical Poetry: Parallelism and Its History*. Yale University Press, 1981.
How to Read the Bible: A Guide to Scripture, Then and Now. Free Press, 2007.
Benjamin D. Sommer : *Revelation and Authority: Sinai in Jewish Scripture and Tradition*. Yale University Press, 2015.
Moshe Greenberg: *Biblical Prose Prayer as a Window to Israel's Religious Mind*. University of California Press, 1983.
(Az imák és bölcsességirodalom kapcsolatának bemutatása.)
Robert Alter: *The Wisdom Books: Job, Proverbs, and Ecclesiastes: A Translation with Commentary*. W. W. Norton & Co., 2010.
Márton János: **Jelenjenek meg az Úr előtt (BT Chag 2a-5a9)**- (Cum trebuie sa ne prezentam in fata Domnului), In-Református szemle. Kolozsvár: Erdélyi Református Egyházkerület, Nagyvárad: Királyhágómelléki Református Egyházkerület, Kolozsvár: Romániai Evangélikus Egyház, 2020. 113/5 köt. 429-451. [Református Szemle \(proteo.hu\)](http://Református Szemle (proteo.hu))

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Conținutul cursului este în concordanță cu tendințele internaționale și naționale în domeniul studiilor vechiului testament, cu accent special pe tratarea teologică, literară și pedagogică a literaturii înțelepciunii. Cursul ține cont de așteptările următoarelor părți interesate:

Reprezentanți ai comunităților epistemice:

Cursul încorporează cele mai recente descoperiri în domeniul studiilor biblice (de exemplu, teologia narativă, critica literară și abordările intertextuale), cu un accent special pe lucrările autorilor evrei și creștini care au influențat la nivel internațional (de exemplu, Michael V. Fox, James Crenshaw, Gerhard von Rad, Robert Alter).

Asociații profesionale (de exemplu, Societatea Biblică Maghiară, Societatea de Literatură Biblică):

Subiectul și metodologia cursului sunt în conformitate cu recomandările care susțin predarea complexă și multidimensională a literaturii biblice.

Cursul dezvoltă competențele necesare pentru practicarea profesiilor de educație religioasă reformată și de îngrijire pastorală: interpretarea independentă a textelor, reflecția etică, interpretarea justiției divine și a vieții umane pe baza Bibliei și abilități de comunicare pedagogică.

Prin urmare, conținutul cursului servește triplului scop al fundamentării academice, practicii profesionale și relevanței sociale.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Obținerea notei minime de trecere pentru fiecare întrebare de examen.	Examen oral	80%
10.5 Seminar/laborator	Gândire independentă și prezentare clară	Lucrare scrisă	20%
10.6 Standard minim de performanță			
Studentii trebuie să pregătească o lucrare de seminar și să ia notițe dintr-o carte scrisă de un profet la alegere.			

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)²

	Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă							
								

Data completării:

...

Semnătura titularului de curs

.....

Semnătura titularului de seminar

.....

Data avizării în departament:

...

Semnătura directorului de departament

.....

² Păstrați doar etichetele care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivesc disciplinei și ștergeți-le pe celelalte, inclusiv eticheta generală pentru *Dezvoltare durabilă* - dacă nu se aplică. Dacă nicio etichetă nu descrie disciplina, ștergeți-le pe toate și scrieți "*Nu se aplică*".